

Verslagen

Korte impressie van de Ganzenexcursie van zaterdag 21 december 2013

door Julius Röntgen

Het laatste evenement van de Vogelwerkgroep was de traditionele ganzenexcursie op de laatste zaterdag voor Kerstmis. Ditmaal geen vrieskou in de lucht, maar een harde zuidwester. Eigenlijk nog niet eerder meegemaakt, het leek wel oktober. De excursiegenoten – ditmaal wat ruimer in opkomst – waren al bijna van de P-Expo Haringvliet weggeblazen, toen Julius als gids kwam. Exact op tijd zoals dat moet bij een excursie. We gingen met twee volgauto's op stap. Eerst naar de uikijk bij het Zuiderdiep. Altijd weer mooi met dat weidse on-Hollandse uitzicht over de rietpercelen van de Scheelhoek. Met de gebruikelijke kiekendief, dit keer een vrouwtje blauwe, goed herkenbaar boven het riet zwevend. De steltlopers voor de wind schuilend achter het dammetje in het Zuiderdiep, met tafeleenden, wintertalingen, kuifeenden, wilde eenden, een enkele Kievitvossen en ganzengerucht op de oever met in de verte Steldendam. Altijd weer mooi.

De tocht ging verder naar het uitkijkpunt aan de zuidkant van het Zuiderdiep (wulpen en ganzen, die op de wieden gingen) en daarna door de polder naar de ganzengebieden van de Romeinse weg. Voordat we daar kwamen, werden er al grote groepen kol- en grauwe ganzen waargenomen. Direct na het hoekje nog op de afrol een paar duizend brandjes en helaas geen bijzondere soorten. Te warm? Wie zal het zeggen. Een knal... en alles ging op de wieden. Verder zat er niet veel bij de Romeinse weg.

Op naar het uitzichtpunt over Markenje en de polder Koudenhoek. Voor de koffie binnen gebleven vanwege de harde wind, maar er zaten toch leuke soorten op de plaat. In de polder was er niet veel te zien. We hebben de ganzenexcursie afgesloten met een toegift op de Brouwersdam, waar na enig zoeken toch nog duikend en dobberend die zwarte zeekoet werd waargenomen.

Het lijstje waargenomen vogels staat in de digitale versie van "in de Branding".

Verslag vleermuizen in winterslaap op Voorne in januari 2014

door Jan Alewijn Dijkhuizen

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn er dik honderd bunkers in de duinen van Voorne gebouwd. Deze bunkers blijken ideale winterverblijfplaatsen voor vleermuizen te zijn. Sinds de winter van 1981/82 worden de vleermuizen in de bunkers geteld. De laatste jaren is het traditie om in het eerste weekeinde van januari in twee dagen tijd alle bunkers op Voorne te tellen.

Wat moet je je bij zo'n onderzoek voorstellen? Het is vooral veel zoeken! In kieren, gaten, buisjes, achter isolatiemateriaal enzovoort. Zonder spiegel aan een steeltje zie je nog niet de helft! Je moet ook nog een beetje lenig zijn, want er zijn bunkers waar je alleen in komt door in een kuil te springen en dan haaks door een gat te schuiven waarna je in de bunker weer een heel stuk naar beneden zakt. De bunker in gaat nog wel dankzij de zwaartekracht, maar er weer uit.....

Het Zuid-Hollands Landschap en Natuurmonumenten hebben in de loop van de jaren diverse bunkers van hekken en deuren voorzien. Zowel voor de veiligheid zodat mensen (en dieren) er niet in kunnen vallen, maar ook om het klimaat in de bunkers niet door vandalisme te laten bederven. Deze ingrepen werpen hun vruchten af. Maar ook in niet beschermde bunkers komen soms steeds meer vleermuizen, gewoon omdat deze kennelijk voldoende bescherming en een goed klimaat bieden.

Opvallend is dat er diverse bunkers zijn waar regelmatig jeugd naar binnen gaat en er toch vleermuizen in verblijven. Die hebben zich dan bovenin een buisje verstopt op meer dan 2 meter boven het plafond. Ik denk niet dat de jeugd weet dat er vleermuizen boven hun hoofd slapen.

Er zijn enkele soorten die graag in bunkers verblijven. Van de 8 soorten die we in de zomer op Voorne kunnen waarnemen zijn dat vooral de watervleermuis en de grootovleermuis, zelden een baardvleermuis en ook zelden een gewone dwergvleermuis.

De tellingen leveren natuurlijk veel informatie op, maar het is niet zo dat wanneer je een jaar heel veel of juist heel weinig telt, je iets kunt zeggen over de vleermuispopulatie. Het weer is namelijk een heel belangrijke factor! Tijdens een hele koude winter verstoppen vleermuizen zich veel beter en zijn ze dus slecht te vinden, maar bij een zeer zachte winter verblijven vleermuizen ook wel eens buiten de bunkers tussen boomschors. Het is vooral van belang om langlopende trends waar te nemen. Op Voorne alleen valt dat niet mee. Dat komt doordat we in de jaren 90 steeds meer open bunkers hebben gevonden, daarmee steeg het aantal waarnemingen natuurlijk ook.

Toch valt er natuurlijk wel wat te melden over de tellingen van Voorne en de trends in Nederland.

Het meest opvallend is wel dat het aantal grootovleermuizen steeds afneemt en het aantal watervleermuizen juist stijgt. De daling van grootovleermuizen is zorgwekkend, deze dieren verblijven in de zomer zowel in bomen als in oudere panden of op kerkzolders. Dit soort panden worden vaak zodanig gerenoveerd dat er geen toegang voor vleermuizen meer is.

De toename van watervleermuizen is lastiger te verklaren. Het kan zijn dat ze zich steeds beter aanpassen aan het feit dat er sinds de oorlogsjaren bunkers beschikbaar zijn gekomen als winterverblijf. Aangezien vleermuizen ontzettend trouw zijn aan hun vaste verblijfplaatsen, heeft het tijd nodig voor vleermuizen hun winterslaap op een nieuwe locatie gaan houden.

Hoewel de telling op Voorne twee hele dagen duurt, is het niet zo dat er massa's vleermuizen worden geteld. De laatste jaren schommelde het aantal tussen de 259 en de 316 exemplaren. Met als absolute uitschieter 380 exemplaren in 2013. Dit jaar werden er 339 vleermuizen in winterslaap geteld en moet er nog een object worden onderzocht. Zeker geen slecht resultaat maar wel één die vragen oproept. Er zijn namelijk locaties zoals bij het Meertje Pompstation waar het aantal opvallend afgenomen is, net als in het Wassermann complex. Het aantal bij de Heesterhof en de Biberstelling neemt juist opvallend toe. In geen van de complexen wordt opvallend veel betreding waargenomen en alleen bij het Meertje pompstation is het beheer veranderd, maar dat is ook al weer een paar jaar geleden. En we hebben al twee jaar niet of nauwelijks baardvleermuizen gevon-

den terwijl we er wel eens 11 hebben geteld. Waar zijn die gebleven? We weten een kleine zomerkolonie in Oostvoorne maar wellicht gaat het daar niet goed mee, in juni moeten we daar maar eens gaan kijken!

Alles bij elkaar was het weer een geslaagd onderzoek waarbij blijkt dat nog lang niet alle vragen te beantwoorden zijn. Het blijft boeiend.

grootoor in fort noordijk